

Op de kaart van Nederland valt op dat er in onze provincie weinig gecentraliseerde kennis aanwezig is van de verspreiding van vissoorten. Toch heeft Fryslân een geschiedenis van hobbymatige en beroepsvissers, tal van actieve hengelsporters, ecologische onderzoeks- en adviesbureaus en veel kennis van natuur en leefomgeving.

Oprichting werkgroep

In oktober 2007 is de Werkgroep Vissen-Onderzoek Friesland (WVOF) opgericht onder leiding van John Melis. De oprichting was het resultaat van gesprekken tussen de Werk- en studiegroep Amfibieën en Reptielen Friesland (WARF) en Stichting RAVON (Reptielen Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland).

Vanuit RAVON kwam het verzoek of de WARF zich ook op vissen wilde gaan richten. Uit praktische overwegingen is besloten om een nieuwe werkgroep op te richten onder de vlag van RAVON. In samenspraak met coördinator E. Peter de Boer van het 'Ferbân foar oare bisten' van de Fryske Feriening foar Fjildbiology (FFF) is besloten dat de WVOF tevens een werkgroep van de FFF zou worden, om meer betrokkenheid te verwerven onder Friese natuurliefhebbers.

De doelstelling van de vissenwerkgroep is drieledig:

1. Het opbouwen en verzamelen van ver-

spreidingsgegevens van alle vissoorten die in Fryslân voorkomen.

2. Het opbouwen van een enthousiaste groep vrijwilligers om te schepnetvissen in de provincie Fryslân.

3. Het opbouwen en ondersteunen van het initiatief voor een 'Vissenatlas Fryslân'.

Vrijwilligers

Ten tijde van de oprichting van de WVOF bestond de werkgroep uit mensen die ook reeds actief waren binnen de WARF, aangevuld met enkele mensen van RAVON. Er ontstond een driemanbestuur met John Melis als voorzitter en activiteiten-coördinator. De mailinglijst bestond op dat moment uit circa 15 belangstellenden. Na de winterrust zijn de activiteiten begin april 2008 weer actief opgepakt. De mailinglijst groeide uit naar circa 25 'leden', vrijwel allemaal actief. De regelmaat van de activiteiten, zoals het bestuur die nastreeft, werd weer in gang gezet door iedere twee weken een gezamenlijke visdag organiseren. Door het vertrek van

twee bestuursleden uit de provincie werd het lastig om die frequentie vol te houden. Een terugval van de activiteiten was het gevolg, waarna Teddy Dolstra, naast lid ook coördinator van de zoogdierenwerkgroep, contact opnam met voorzitter John Melis. Sindsdien heeft Dolstra de functie van activiteitencoördinator op zich genomen en worden met grote regelmaat activiteiten georganiseerd. Sommige excursies zijn er op gericht om doelsoorten als Bempje of Grote modderkruiper in kaart te brengen, maar ook om witte vlekken op de kaart te vullen. Eind 2008 was de mailinglijst uitgegroeid naar ruim 60 leden die in wisselende samenstelling deelnemen aan de activiteiten.

Eerste resultaten

De werkgroep kent inmiddels een zeer fanatieke kern van schepnetvissers. Deze hanteren verschillende strategieën om zoveel mogelijk waarnemingen van vissen te verkrijgen. Niet alleen tijdens de gezamenlijke activiteiten, maar ook individueel. Een soort als de Grote modderkruiper, die regelmatig als doelsoort wordt gehanteerd, staat tot op heden slechts in lage aantallen en voor een beperkt aantal vindplaatsen geregistreerd. Met de Kleine modderkruiper ligt dat heel anders. Werd aanvankelijk gedacht dat de soort zeldzaam was in Fryslân/Nederland, inmiddels is de soort op 75% van de vangstlocaties aangetroffen, vaak met meerdere exemplaren tegelijk.

De Rivierdonderpad wordt vooral 's nachts geïnventariseerd met behulp van zaklampen. De meeste exemplaren zijn het afgelopen jaar langs de Afsluitdijk gevangen. De Bittervoorn is in redelijke aantallen gevangen in de regio Harlingen en Leeuwarden, maar daarnaast ook in de Rottige Meente, het Sneekermeergebied en de Lindevallei. Het Bempje, een soort die slechts één keer eerder was geregistreerd in Fryslân in 1993, is het afgelopen jaar herbevestigd in de bovenlopen van de riviertjes de Linde en Tjonger (zie de korte bijdrage hierover van Dolstra in het vorige nummer). In totaal zijn er het afgelopen jaar 27 soorten zoetwatervissen

gevangen in Fryslân. Hiertoe behoort ook de Zonnebaars, een exoot die gevangen is in de Boven Tjonger. Daarnaast werden er zeven soorten uit de categorie 'zoute vis' gevangen (o.a. bij Roptazijl), zoals Grote zeenaald, Horsmakreel en Zeebaars.

Opmerkelijk waren de vangsten van afwijkende vissen. Zo werd een geeloranje Zeelt gevangen in de Alde Feanen en een egaal goudbruine Kleine modderkruiper (zonder vlekkenpatroon) in de Rottige Meente. Verder was van de Kolblei/Bra-sems die in de Wyldemerk bij Oudemirdum werden gevangen het hoge aantal dat een opvallende S-bocht had in de zijlijn opvallend. Deze vergroeiing is verder in Fryslân nagenoeg niet aangetroffen. Een amateurfilmer uit Heerenveen legde een zeldzame waarneming van de Meerval in het Easterskar vast.

Vissenweekend 2008

Kroon op het eerste jaar van de WVOF was dat het bestuur van het eerste uur het landelijke RAVON-vissenweekend naar Fryslân heeft weten te halen. Dit vissenweekend werd gehouden van 3 t/m 5 oktober 2008 in de regio Lauwersmeer. Voor RAVON bleek dit een groot succes te zijn met een recordaantal van bijna vijftig deelnemers, afkomstig uit verschillende provincies.

Methodiek en verspreidingsgegevens

De werkgroep maakt gebruik van schepnetten van RAVON. Daarmee worden waterpartijen vanaf de kant of vanuit het water bevestigd. In eerste instantie wordt de vangst in emmers verzameld en pas daarna op naam gebracht. Na determinatie en registratie worden de dieren in hetzelfde water terug gezet. Alle gegevens worden meteen ter beschikking gesteld aan RAVON. Van alle vangsten worden per soort de maatvoering en locatie geregistreerd op de website www.telmee.nl. Ook bijvangsten van bijvoorbeeld waterkevers, slakken en amfibieën worden geregistreerd. Van vangsten die gedaan zijn in terreinen van bijvoorbeeld Wetterskip Fryslân, Staatsbosbeheer of It Fryske Gea,

worden de gegevens eveneens aan deze organisaties ter beschikking gesteld. Aan het einde van ieder kalenderjaar wordt een complete set gegevens aangeleverd aan de provincie, zodat deze aan de Digitale Natuuratlas kan worden toegevoegd. Doorgaans worden de waarnemingen van een visdag in een kort verslag of vangstoverzicht aan de deelnemers terug gerapporteerd.

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is een Europese richtlijn, die bedoeld is om de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater in Europa op goed niveau te krijgen en te houden. Vanuit deze richtlijn moet Wetterskip Fryslân, maar ook andere eigenaren en beheerders van waterpartijen, weten wat in hun water voorkomt aan beschermde soorten (flora en fauna). De vissenwerkgroep kan ondersteuning bieden door het aandragen van gegevens waardoor een passend beheer uitgevoerd kan worden ten gunste van de aanwezige flora en fauna. Voor werkgroepleden heeft dit als bijkomend voordeel dat ze ook op plaatsen komen die niet vrij toegankelijk zijn. De gevarieerde samenstelling van de werkgroep staat garant voor veel soortkennis. Een deel is werkzaam bij ecologische adviesbureaus en aanverwante organisaties. Ook leden uit Groningen en Drenthe nemen inmiddels met regelmaat deel aan de activiteiten van de WVOF.

Toekomst

Ook in 2009 zal de WVOF twee- tot driewekelijks het veld in trekken, gehesen in waadpak en met het schepnet in de hand, op jacht naar vele diersoorten die normaal een verborgen leven leiden onder de waterspiegel. Uiteraard staat het iedereen die interesse heeft in vissen vrij om met de vissenwerkgroep mee te gaan. Het inventariseren is een vorm van excursie waaraan iedere deelnemer actief of passief zijn/haar bijdrage kan bijdragen. In de toekomst zullen er cursussen soortherkenning en ecologie worden gegeven, veelal van zoetwatervissen. Uiteraard zullen er ook uitstapjes plaatsvinden om 'zoute vis' te vangen, zowel in de Waddenzee als op en rond de Waddeneilanden.

De bedoeling is dat de werkgroep geleidelijk groter wordt en meer bekendheid verwerft. Omdat we graag samenwerken met andere disciplines heeft de WVOF zich als werkgroep aangesloten bij de FFF. Gebleken is dat als er mensen meegaan met kennis van andere soort(groep)en de dag voor iedereen interessanter en leerzamer wordt. Diverse werkgroepleden zijn al actief binnen de FFF. Ook vanuit de Hengelsport Federatie Fryslân blijkt langzaam maar zeker meer interesse te komen voor de activiteiten van de werkgroep. Ook hun leden raken steeds meer geïnteresseerd in datgene wat er nog meer zwemt in de wateren, waarvan hij/zij slechts de 'bevisbare' soorten als Bra-sem en Snoek vangt. Menig hengelaar zal het daarom leuk vinden om naast Snoek en Baars ook de modderkruipers, de Bittervoorn en het Vetje te leren kennen.

Ook meedoen?

De vissenwerkgroep is op zoek naar actieve vrijwilligers, zowel in het veld als mensen die kunnen helpen bij het organiseren van excursies en opleidingen. Deze activiteiten worden ook nu al op kleine schaal aangeboden. Aan de activiteiten van de WVOF zijn geen voorwaarden verbonden. Deelname is gratis en het is geen verplichting donateur of lid te zijn van RAVON, WARF, FFF of een andere natuurorganisatie, hoewel dit natuurlijk wel op prijs wordt gesteld. Geïnteresseerden die meer met vissen willen doen en/of op de hoogte willen blijven van de activiteiten kunnen zich aanmelden bij voorzitter John Melis.

John Melis

Gorredijksterweg 26
8411 KE Jubbega
tel.: 06-46 524630
e-mail: jmelis14@chello.nl

Teddy Dolstra

Zuiderweg 10
8395 KV Steggerda
tel.: 06-21686354
e-mail: teddydolstra@hetnet.nl